

Başvuru Numarası : 2024/839
Toplantı Tarihi/Sayısı : 03.10.2024/51
Karar Numarası : 2024/1023
Başvuran : D. B.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Erzincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın tekli odada kalmasının hukuki olmadığı, havalandırma ve koridor kapılarının açık tutulmamasından ötürü ortak yaşam alanını kullanamadığı, haftalık 10 saat sohbet hakkından faydalandırılmadığından dolayı mağdur olduğu iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. Ceza İnfaz Kurumunun üç kattan oluştuğunu, üst katlarda kalan adli mahpusların oda kapılarının sürekli açık bırakıldığını, kendi oda kapılarının kapalı tutulduğunu,

b. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alanlara uygulanan işlemlerin kendisine uygulandığını, bu kapsamda tekli odada kaldığını,

c. Havalandırma ve koridor kapılarının sürekli olarak kapalı tutulduğunu,

ç. Haftalık olarak verilmesi gereken 10 saatlik sohbet hakkından faydalandırılmadığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Erzincan Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuranın örgütlü suçlar nedeniyle hükümlü olduğu,

b. Ceza İnfaz Kurumunun zemin katındaki her koridorda 6 oda bulunduğu, bu odalarda havalandırma alanına kapı açıldığı, mahpusların havalandırma alanından ortak kullanım alanlarına geçme imkânına sahip oldukları,

c. Oda içinde havalandırma alanına açılan kapıların açılış ve kapanış saatlerinin Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu tarafından düzenlendiği,

ç. Güvenlik riskleri söz konusu olduğundan kapıların açık kalmasına belli bir saate kadar müsaade edildiği,

d. Başvuranın iddia ettiği üzere, ağırlaştırılmış müebbet cezası alanlara uygulanan işlemlerin kendisine uygulanmadığı, bu bağlamda ağırlaştırılmış müebbet cezası alanların günün çok büyük bir kısmını kendi odalarında geçirmelerine rağmen başvuranın saat 22.00'a kadar havalandırma ve ortak yaşam alanlarını kullanabildiği,

e. Başvurana sohbet hakkı tanındığı ve herhangi bir kısıtlamanın söz konusu olmadığı belirtilmiştir.

4. Muhatapın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından kanuni süresi içinde yazılı görüş sunulmamıştır.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

Başvuranın kapıların açılmamasından ve tekli odada kalmasından dolayı mağdur olduğu iddialarına ilişkin olarak;

10. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Kapalı ceza infaz kurumları*" başlıklı 8'inci maddesi şöyledir:

"Kapalı ceza infaz kurumları, ... oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, ... hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."

11. 5275 sayılı Kanun'un "*Kapıların açılmaması ve temasın önlenmesi*" başlıklı 34'üncü maddesi şöyledir:

"(1) Kapalı ceza infaz kurumlarında oda ve koridor kapıları kapalı tutulur. Kapılar aşağıdaki hâllerde açılır:

- a) Kurum hekimine, revir, hamam ve berbere gitme, başka odaya nakil.
- b) Hastane ve duruşmaya gönderme ve başka kuruma nakil.

c) Tahliye, ziyaret, arama, sayım, denetim, eğitim, öğretim, spor ve iyileştirme çalışmaları, kurumda çalıştırma.

d) Kurullara çağırılma.

e) Ölüm, deprem veya yangın gibi olağanüstü hâller.

f) Cezaevi idaresince gerekli görülen hâller.

(2) Hükümlüler, yukarıda sayılan hâller dışında, diğer odalardaki hükümlüler ve kurum görevlileri ile temasta bulunamazlar."

12. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "İdare ve gözlem kurulunun görev ve yetkileri" başlıklı 28'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) İdare ve gözlem kurulu aşağıda sayılan işleri yapmakla görevli ve yetkilidir: (...)

b) Hükümlülerin kurumlara kabullerinden sonra kalacakları odaları belirlemek. (...)

ç) Hükümlülerin kalmakta oldukları odaları değiştirmek. (...)"

13. Ceza infaz kurumlarında mahpusların ayrı olarak tek başına bir odada kalıyor olması, kötü muamele yasağının ihlali için yegâne gerekçe olarak değerlendirilemez. (Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), B. No: 2024/840, K. No: 2024/611, 4/7/2024, para. 21). Nitekim Anayasa Mahkemesi (AYM), disiplinin sağlanması, güvenlik gerekçesi ya da mahpusların devam eden soruşturmalarda hile yapmak ya da dışarıdakilerle yeni bir suç işlemek için iş birliği yapmalarını önlemek gibi gerekçelerle bu tür uygulamaların yapılabileceğini belirtmektedir (AYM, *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 43; AYM, *Ahmet Yeter*, B. No: 2014/5100, 16/2/2017, para. 39).

14. Başvuranın iddiaları, yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlar ile birlikte ele alındığında; kapalı ceza infaz kurumlarının nitelikleri gereği oda ve koridor kapıları kapalı tutulan mekânlar olduğu, 5275 sayılı Kanun'un 34'üncü maddesinde söz konusu kapıların açılacağı hallerin tek tek sayıldığı, tek tek sayılan haller dışında kapıların açılabilmesi için aynı Kanun'un 34'üncü maddesinde ceza infaz kurumlarına takdir hakkı bırakıldığı, buna uygun olarak muhatap Ceza İnfaz Kurumu tarafından da kapıların takdir hakkı kapsamında belli süreyle açıldığının belirtildiği, ilgili Yönetmelik çerçevesinde mahpusların kalacağı odaları belirleme konusunda İdare ve Gözlem Kurulunun takdir yetkisi bulunduğundan başvuranın söz konusu iddiaları bakımından hak ihlali yapılmadığı değerlendirilmiştir.

Başvuranın sohbet hakkından faydalandırılmadığı iddiasına ilişkin olarak;

15. Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğünün "Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler" konusu ile yayımladığı 45/1 No.lu Genelgesi'nin "Ortak Etkinlikler" başlıklı Üçüncü Bölümü'nün 13'üncü maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar. ... Programların süresi ve katılacak hükümlü tutuklu sayısı her programın özelliği, güvenlik koşulları ve kurumun olanakları dikkate alınarak idare ve gözlem kurulunca belirlenir. (...) (13) Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir."

16. Ceza infaz kurumundaki mahpuslara yönelik aktiviteler (meslek edindirme, eğitim, spor, sohbet gibi) mahpusların bedensel ve ruhsal sağlıkları için çok önemlidir. Ancak bu tür aktivitelerin her birinin birbirinden bağımsız olarak sağlanması, ceza infaz kurumları için bir zorunluluk olduğu söylenemez. Ceza infaz kurumlarının imkânları kapsamında mahpuslar için belirlenen farklı etkinliklere katılım, mahpusların sosyal yalnızlaşmasını engelleyecektir. Bununla birlikte, mahpusların bu tür aktivitelere katılımının engellenmesi durumunda dahi kitap, gazete, dergi ve radyo gibi imkânlara sahip olması ya da ceza infaz kurumunun dışındakilerle mektupla iletişim kuruyor olması veya ziyaretçileri ile görüşebilmesi de sosyal iletişim imkânının olduğunun kabul edilmesini gerektirir (AYM, *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 44).

17. Aynı suç grubuna mensup kişilere sohbet hakkı tanınmaması hususunda; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından, mahpusların diğer mahpuslarla görüşmesinin yasaklanmasının güvenlik, disiplin veya önleyici tedbirlerin gerektirdiği koşullarda kötü muamele yasağının ihlali olarak değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir. Aynı zamanda güvenliği sağlama, tutulan kişiyi diğer tutululardan koruma, devam eden yargılamada sanıkların hileli işbirliği yapmalarını veya tutulan kişinin dışındakilerle suç için işbirliği yapmalarını önleme gibi amaçlarla, tek başına tutma tedbirinin uygulanması da mümkündür (AİHM, *Öcalan/Türkiye*, B. No: 46221/99, 12/5/2005, para. 191).

18. Anılan mahkeme kararları ve Genelge kapsamında, başvurana 10 saat süreyle sohbet hakkı tanınmasının zorunluluk teşkil eden bir kural olmadığı, sohbet hakkından yararlanma süresinin belirlenmesi hususunda Ceza İnfaz Kurumu İdaresinin takdir hakkına sahip olduğu, bu kapsamda hukuki düzenlemelere açık bir aykırılığın bulunmadığı, kaldı ki başvuranın ceza infaz kurumu şartlarında tek sosyalleşme aracının sohbet hakkının uzun sürelerle sağlanması olarak görülemeyeceği, dış dünyayla ve diğer mahpuslarla iletişimi sağlayan farklı aktivitelerin de sosyalleşme aracı olarak sayılabileceği anlaşıldığından mezkûr iddia yönünden hak ihlali yapılmadığı değerlendirilmiştir.

19. Sonuç olarak başvuranın iddiaları, muhatap Kurumun cevapları ve ilgili mevzuat birlikte değerlendirildiğinde kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

3/10/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye